

Stručni rad

ZNAČAJ TERENSKOG RADA ZA IZRADU SEMINARSKOG RADA IZ GEOGRAFIJE

Vera Gognjavec

Osnovna škola Trebnje

Sažetak

Osnovni cilj geografskog rada je opisati i objasniti čovjekov okoliš na Zemlji zbog čega je potrebno prikupiti i proučiti odnosno prezentirati geografske podatke što su bitni za određenu studiju. Praktični dio zahvaća prikupljanje neobrađenih, sirovih podataka i njihovo daljnje preoblikovanje u geografske studije u obliku grafikona, tabela, tekstova, a naročito zemljopisnih karata. Vrlo su važni i drugi izvori (statistika, karte, fotografije, ankete, intervjui), no temeljna metoda prikupljanja geografskih podataka je terenski rad. Terenski rad je temelj geografskog proučavanja, jer je za mnoge vrste podataka jedini izvor podataka iz prve ruke kod kojeg je vjerodostojnost najmanje ugrožena. Terenski rad uključuje promatranje različitih pojava, crtanje ili bilježenje pojedinih procesa, mjerenje različitih vrijednosti (npr. temperatura vode), fotografiranje, prikupljanje podataka mjerenjem ili prebrojavanjem. Za provedbu terenskog rada neizostavna je upotreba seta alata koji, ovisno o vrsti istraživanja, uključuje kompas, GPS, visinomjer, zalihe raznih mjernih tvari (solna kiselina za određivanje vapnenačkog sastava stijene), čekić itd.

Ključne riječi: seminarski rad, terenski rad, istraživanje, regija

INTERDISCIPLINARNO POVEZIVANJE: povijest, matematika, tehnička kultura, kemija, fizika, informatička pismenost, istraživanje rodnog kraja i zaštita njegovog okoliša, likovna kultura, slovenski jezik.

CILJ SUVREMENOG OBRAZOVANJA je osposobljavanje učenika za samostalan rad i stvaranje te razvijanje geografskog mišljenja. [2]

1. UVOD

Operativni ciljevi učenika 9. razreda su ponajprije upoznavanje zemljopisnih obilježja zavičajne regije te posljedično poticanje logičkog i zemljopisnog razmišljanja (promatranje, prikupljanje podataka i korištenje u nastavi te u svakodnevnom životu). Slijedi korištenje četiriju osnovnih matematičkih i nekih statističkih operacija odnosno metoda za prikupljanje, analizu i prikaz zemljopisnih informacija u nastavi geografije kao što su mjerilo, grafikoni/dijagrami, dobne piramide, klimatski dijagrami itd. Treći cilj je korištenje suvremene tehnologije i logičkog zaključivanja, pronalaženje zaključaka i objašnjenja za njih. Daljnji cilj je da učenici razumiju održivi razvoj i odgovornost za održavanje primjerenih životnih uvjeta za buduće generacije. Posljednje, ali ne i najmanje važno, je da učenici ovladaju metodama učenja geografije s naglaskom na iskazivanju različitih sposobnosti i vještina. [2]

Važan cilj nastave geografije je i da učenici postignu ciljeve kroz aktivnost koja može biti grupna ili individualna. Aktivnosti bi trebale biti takve da ih učenik može obaviti sam ili uz potporu i dogovor s učiteljem. Neke od preporučenih aktivnosti su crtanje opće ili tematske karte, terenski rad, orijentacija u prirodi pomoću karte i kompasa, fotografiranje ili snimanje, mjerenje temperature, padalina, naoblaka, vjetrova, rijeke, prometa, naselja, razvrstavanje podataka u tabele, crtanje klimatskog dijagrama, korištenje jednostavne geografske metode istraživačkog rada, izrada terenskog istraživačkog zadatka ili izvješća. [2]

2. SEMINARSKI RAD

Učenici devetog razreda moraju izraditi seminarski rad na temu upoznavanja rodno grada odnosno sela. Za odabrani zadatak moraju najprije pripremiti akcijski plan odnosno okvirni prijedlog kako će sprovesti istraživanje. Plan mora sadržati ciljeve, izvore, korake izvođenja rada, okvirni vremenski okvir... [4] Pripremiti moraju popis izvora koje će koristiti za terenski, istraživačko-seminarski rad. Izvore moraju potražiti i upotrijebiti odnosno uključiti ih na smislen način u svoj rad (mogu potražiti i nove izvore). Na kraju moraju analizirati korištene izvore i napisati kratku refleksiju (smisleno upotreba prikupljenih sredstava, poteškoće u prikupljanju i upotrebi izvora, nedostatak izvora...). [5]

Naravno, naglasak je cijelo vrijeme na radu na terenu. Učenici moraju materijal za izradu svog rada prikupiti isključivo na terenu pomoću metoda promatranja, mjerenja, prikupljanja podataka, anketiranja, intervjuiranja, fotografiranja, dedukcije i analize. Upotrijebiti smiju i karte svog kraja koje pronađu na internetu. Nakon što prikupe fotografije i podatke s terena, mogu početi s pisanjem seminarskog rada. Kroz kvalitetu njihovog seminarskog rada moguće je utvrditi koliko su pojedini učenici svladali gradivo i kako se snalaze u radu na terenu.

Također, veliki naglasak stavljamo na i upute koje učenici dobivaju u pisanom obliku u online učionici geografije. Za učenike je učitelj informatičar pripremio videosnimku s uputama za izradu seminarskog rada. [4] Učenici pri tom upotrebljavaju i ujedno

utvrđuju znanje rada na računalu koje su stekli tijekom devetogodišnjeg školovanja. Učenici imaju u online učionici geografije i pismene upute te evaluacijski list.

Seminarski rad najprije šalju elektroničkim putem na pregled. Ako rad sadrži sve dogovorene elemente (prirodne i društvene pojmove, kartu, fotografije, tabele, grafikone ...), onda ga mogu isprintati i predati. Za obranu moraju pripremiti PPT prezentaciju. Raspored obrana seminarskih radova izložen je u učionici tjedan dana prije početka obrana.

Učenici time osim stručnih geografskih znanja i vještina razvijaju i brojne opće vještine, kao što su komunikacija, aritmetika, promatranje, maštovitost, organizacija te prostorne, društvene i motoričke vještine. Istovremeno stječu i životne vještine, kao što su prepoznavanje i rješavanje problema. Sve to je moguće postići korelacijama između različitih nastavnih predmeta i povezivanjem školskog znanja s iskustvom učenika. Tako možemo govoriti o učenju kreativnosti odnosno o kreativnom učenju. Učitelj podučava učenike procesima spoznaje, osigurava im prikladno okruženje za učenje te ih potiče, usmjerava i daje im povratnu informaciju. [2]

Učenje na otvorenom omogućava različite oblike i metode učenja. Važno je da su i upute i zadaci točni i razumljivi učenicima. Praktični zadaci što su prikladni za osnovnu školu su mjerenje, orijentacija i rad sa zemljopisnom kartom, grafička ilustracija, jednostavni računski zadaci, ankete, crtanje zemljopisne karte, intervjui i zadaci neposrednog promatranja. Praktični terenski rad možemo i ocijeniti. Ocjenjuje se priprema za rad, terenski rad i pismeno izvješće (istraživački seminarski rad).

3. TEHNIČKE UPUTE ZA IZRADU SEMINARSKOG RADA

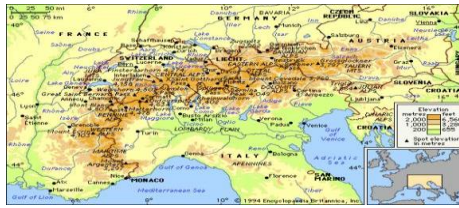
Naslovnica mora sadržavati adresu škole, naziv seminarskog rada, ime i prezime autora, razred, ime i prezime mentora, mjesto i godinu izrade.

Seminarski rad mora sadržati **kazalo**. Mogu ga izraditi ručno ili ga umetnuti korištenjem za to određene komande u Wordu.

Uvod bi trebao biti kratak. U njemu moraju naznačiti temu seminarskog rada. Savjetuje se da ga oblikuju drugačije od preostatka teksta (vrsta, oblik, boja fonta itd.). Cilj je da pobudi zanimanje kod čitatelja. U **glavnom dijelu** moraju predstaviti i opisati odabranu temu, stoga je to najopsežniji dio seminarskog rada i podijeljen je u odlomke. Svako poglavlje mora imati naslov, a ako je poglavlje opsežno, onda mora imati jedan ili više podnaslova. U zaključku je potrebno sažeti rezultate seminarskog rada ili glavne spoznaje o predstavljeni temi.

Veličina **fonta** je 12. Za stil fonta mogu odabrati Tahoma, Calibri ili Arial. Tekst mora biti poravnat sa obje strane. **Razmak** između redova mora biti 1,5. Stranice moraju biti numerirane. **Numeracija** stranica počinje s brojem 2. Iznimka je prva stranica koja nije numerirana. Numerirane moraju biti i slike odnosno fotografije s podnaslovom, tabele, grafikoni, karte ... Zapisati je potrebno i izvor upotrijebljenih citata kao i same izvore.

Primjer navođenja izvora:

1. slika: Alpe (Internet) ili 1. karta: Alpe (Raziskujem Slovenijo 9, 48. stranica)

Kada se nešto doslovno prepíše iz pisanog izvora, onda je potrebno poštivati pravila **citiranja**. Općenito učenicima savjetujemo neka izbjegavaju upotrebu citata. Umjesto toga im savjetujemo da pišu svojim riječima ili da naprave sažetak, a na kraju rečenice ili odlomka dodaju svezu na literaturu u zagradi ili u fusnoti. Kada citiraju moraju navesti **prezime autora, godinu izdanja i stranicu**. Citirani tekst mora biti označen doslovnim navodnicima u tekstu, a u zagradi ili u fusnoti mora biti zapisan i autor citata.

Primjer citiranja: »Obena dežela, ne mejsto ne gmajna ne mogo prez šul, prez šularjev inu prez vučenih ludi biti, ne deželskih ne duhovskih riči prov ravnati ne obdržati.« (Trubar, 1975, str. 74)

Primjer sažimanja vlastitim riječima: Primož Trubar je 1550. godine napisao i objavio Katekizam, prvu slovensku knjigu. Za književni jezik odabrao je tadašnji ljubljanski gradski jezik koji je isprepleo s germanizmima i dolenjanskim dijalektom.. (Grafenauer, Suhodolčan, 1983).

U seminarskom radu mora upotrijebiti najmanje 4 različite **izvore**. Na kraj seminarskog rada moraju dodati popis svih izvora koje su koristili u seminarskom radu.

Pravila navođenja izvora:

- knjiga s jednim autorom: Prezime, početno slovo imena. Naslov djela. Mjesto izdanja: izdavačka kuća, godina izdanja.
- knjiga sa dva ili tri autora: Prezime, početno slovo imena, Prezime, početno slovo imena. Naslov djela. Mjesto izdanja: izdavačka kuća, godina izdanja.
- knjiga bez autora ili knjiga sa više od tri autora: Naslov djela. Mjesto izdanja: izdavačka kuća, godina izdanja.
- web stranica: Prezime, početno slovo imena. Naslov dokumenta ili web stranice. Preuzeto dana. mjeseca. godine. sa web stranice: [http: // ...](http://...) (primjer citiranja izvora s web stranice: OŠ Trebnje. Preuzeto 16. 10. 2021. sa web stranice: <http://www.ostrebnje.si> [4])

4. ZAKLJUČAK

Terenski rad osposobljava učenike za promatranje, uspoređivanje, logičko zaključivanje, generaliziranje i razvijanje sposobnosti samostalnog obrazovanja pomoću različitih izvora (beletristika, leksikoni, enciklopedije, atlasi, internet). Učenici razvijaju i sposobnost komuniciranja te sposobnost djelotvornog rada u grupi. Učenici pomoću orijentacije smještaju mjesto istraživanja te njegovu okolinu u širi prostor. Bez rada na terenu geografsko se znanje pretvara u mehaničko stjecanje znanja bez temeljne potpore, što znači da učenici razumiju procese, ali ih u krajoliku uglavnom ne znaju prepoznati.

Učenici moraju stoga u svom seminarskom radu proučiti odnosno istražiti što više prirodnih (vode, klima, tla, stijene, vegetacija ...) i društvenih (stanovništvo, naselja, promet, industrija ...) pojava te ih također i fotografirati. Podatke prikupljene s terena moraju prikazati u obliku teksta, tabela, grafikona i klimatskih dijagrama. Izraditi mogu i skicu terena. Seminarski rad mora biti izrađen u skladu s uputama te sadržavati dogovorene geografske elemente. Učenici moraju, nakon što su napisali svoj seminarski rad, pripremiti i kratku prezentaciju.

5. IZVORI

[1] Geografske metode: https://sl.wikipedia.org/wiki/Geografija#Geografske_metode (7.11.2021)

[2] Nastavni planovi. Osnovna škola: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_geografija.pdf (4.11.2021)

[3] Brinovec, S. (1992). Terensko delo. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport

[4] Osnovna škola Trebnje: <https://ucilnice.arnes.si/course/view.php?id=40380> (7.11.2021)

[5] Projekt Pogum: <https://www.zrss.si/projekti/projekt-pogum/> (6.11.2021)